

dr. Bieber Ivóna
ügyvéd

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/ 02168 - 0 / 2024		
Érkezett: 2024 MÁJ 09.		
Erkezés módja		
☐ POSTÁN	☒ @	EGYÉB:
Példány: 1	Melléklet: 4	Kezelőiroda: lu

SORON KÍVÜLI ELBÍRÁLÁST IGÉNYEL!

Alkotmánybíróság

A Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja mint elsőfokú bíróság útján
elektronikusan

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott Dr. Bieber Ivóna ügyvéd ()
) mint
()
() **indítványozó** csatolt meghatalmazás
(F/1) útján igazolt védője az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.)
26.§ (1) bekezdése és §27.§ (1) bekezdése alapján a Kecskeméti Törvényszék mint másodfokú bíróság
által **2.Bpkf.208/2024/2.** számon hozott jogerős végzéssel szemben

alkotmányjogi panaszt

terjesztek elő és kérem, hogy a tisztelt Alkotmánybíróság

I. az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerinti hatáskörében eljárva állapítsa meg, hogy a
támadott végzés (továbbiakban: Végzés) sérti az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1)
bekezdésében elismert tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, ezért az Alaptörvény-ellenes, amelyre
figyelemmel a támadott végzést az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján – a (4) bekezdésre való tekintettel
az elsőfokú végzésre kiterjedően is – semmisítse meg, továbbá

II. az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja szerinti hatáskörben eljárva állapítsa meg, hogy a
veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtási szabályok eltérő alkalmazásáról szóló 6/2023. (II.
21.) BM rendelet(továbbiakban: Rendelet) 3. § (1) bekezdésének „ről a büntetés-végrehajtási intézet (a
továbbiakban: bv. intézet) orvosa (a továbbiakban: bv. orvos) - szükség esetén szakorvos bevonásával -
megállapította, hogy” fordulata ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert

tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal és az Abtv. 41.§ (1) bekezdésében foglalt jogkövetkezményt alkalmazva semmisítse meg azt úgy, hogy a rendelkezés a következő szöveggel maradjon hatályban: 3.

§ (1) Az a krónikus betegségben szenvedő elítélt, aki alapvető szükségleteinek kielégítésére nagyjából vagy teljes mértékben önállóan képtelen, mindennapi életvitelében folyamatos segítségre, ápolásra szorul, és egészségi állapotában meghatározható időn belül érdemi javulás nem várható, otthonápolási őrizetbe helyezhető, ha van olyan személy, aki írásban tett nyilatkozatban vállalja a gondozását.

Indítványozó kéri, hogy az alkotmányjog panaszt soron kívül, az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 55. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az Alkotmánybíróság sürgősséggel szíveskedjék elbírálni a tisztelt Alkotmánybíróság a hatékony jogorvoslathoz való jog érvényre juttatása érdekében az Indítványozó súlyos egészségügyi állapotára tekintettel.

Indoklás

1. Tényállás

- 1.1. Indítványozó szabadságvesztés büntetését töltő fogvatartott, aki a tüdő rosszindulatú daganatos megbetegedésében szenved. A Debreceni Egyetem Klinikai központjának 2023.július 26-án kelt lelete szerint a diagnózis hörgő vagy tüdő rosszindulatú daganata (F/2). Állapotára tekintettel a berettyóújfalui Büntetés-Végrehajtás Egészségügyi Központba (BVEK) van elhelyezve fekvőbetegként. A sugár- és kemoterápiás kezeléseket a Debreceni Egyetem Klinikai Központjában kapta, illetve kapja jelenleg is. Kezelésének első fázisa idejéről beszerzett egészségügyi iratok közül csatoljuk a 2023.08.17. napján kelt kórházi zárójelentést, amelynek tanúsága szerint már akkor kórosan sovány volt (anorexia, cachexia). (F/3) A legfrissebb rendelkezésre álló egészségügyi dokumentáció szerint jelenleg a 2. vonal Atezolizumab (7178*) kezelése zajlik (F/4). Az Indítványozó élettársától kapott tájékoztatás szerint az Indítványozó **2024. április 13. napja óta oxigénpalack segítségével tud csak lélegezni**, ismét fogyott, sokat szédül és fullad. (F/5)
- 1.2. Egészségügyi állapotára tekintettel Indítványozó a Rendelet 3.§(1) bekezdésére hivatkozva otthonápolási őrizet iránti kérelmet terjesztett elő 2023.október 27-én. A kérelmet a Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 23.F.1507/2023/8. számú végzésével a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló

2013. évi CCXL. törvénynek (továbbiakban: Bvtv) – a Rendelet 3.§ (5) bekezdésének e) pontja folytán alkalmazandó – 61/A. § (5) bekezdésére hivatkozva **érdemi vizsgálat nélkül, iratok alapján** elutasította.

- 1.3. A végzéssel szemben Indítványozó fellebbezéssel élt, amelyben kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság jogellenesen mellőzte meghallgatás tartását. Az otthonápolási őrizetre is alkalmazandó Bvtv. 61./A§ (5) bekezdése szerint ugyanis a fogvatartott vagy a védő által előterjesztett kérelmet a büntetés-végrehajtási bíró csak akkor utasíthatja el érdemi vizsgálat nélkül az iratok alapján ha az otthonápolási őrizet „elrendelését e törvény *kizárja*.” A kizárás szó használata egyértelműsíti, hogy a jogalkotó pusztán olyan esetekben engedi meg az iratok alapján, az elítélt meghallgatása nélkül történő döntéshozatalt, ahol a Bvtv. (és nem más törvény vagy alacsonyabb szintű jogszabály) *expressis verbis* megtiltja a korai szabadulást eredményező döntést. A Btk. 38.§ (4) például taxatív felsorolást tartalmaz arról, hogy mely elítélt nem bocsátható feltételes szabadságra. A Rendelet 3.§ (5) bekezdés a) pontja szerint pedig „az otthonápolási őrizet elrendelése *kizárt*, ha az elítélt erőszakos többszörös visszaeső vagy életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték” A fellebbezés megjegyzi, hogy a bíróság jogalkalmazó szervként nem bővítheti a kizárásos esetkörök listáját, ezért jogellenesen járt el akkor, amikor a fogvatartottat elzárta annak lehetőségétől, hogy **tisztességes eljárás keretében, a részvételével, érdemben vizsgálják meg a kérelmét.**
- 1.4. A fellebbezés hivatkozott a **hatékony bírósági jogvédelemmel** ellentétes szabályozásra is és megjegyezte, hogy a szabályozás jogalkotás-technikai és tartalmi hiányosságait még aggasztóbbá teszi a bírósági gyakorlat, ha a jogalkalmazói feladatáról lemondva érdemben nem vizsgálja meg az előtte fekvő kérelmet érdemben és pusztán a bv. intézet ajánlását veszi figyelembe, vagy az annak alapjául szolgáló bv. orvosi vélemény szentesítésére korlátozza bírói hatáskörét. Az Alkotmánybíróság esetjogát idézve azzal érvelt, hogy a hatékony bírói úthoz való jog magában foglalja a fogvatartott azon igényét, hogy ügyében az érdemi döntést ne a büntetés-végrehajtási intézet vagy a bv. orvos hozza meg, hanem – valamennyi bizonyítási eszköz és körülmény mérlegelését követően – a bíróság. A fellebbezésben bizonyítási indítványt előterjesztve kérte, hogy a bíróság az orvosi véleményt jegyző bv. orvost munkáltatóján keresztül eseti szakértőként rendelje ki vagy tanúként idézze meg.
- 1.5. A Kecskeméti Törvényszék mint másodfokú bíróság jelen indítvánnyal támadott végzésével az elsőfokú bíróság döntését helybenhagyta. Álláspontja szerint törvényesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor iratok alapján döntött. A fellebbezésben felvetett alapjogi érvekre – tisztességes eljáráshoz való jog keretében a részvételhez való jog és a hatékony bírósági védelemhez való jog – a végzés indoklása említés szintjén sem reagált.

- 1.6. A teljesség kedvéért rögzítjük, hogy a Végzés a gondozást vállaló nyilatkozatáv al kapcsolatosan úgy foglalt állást, hogy az az Indítványozó „korábbi élettársa” és nem áll rendelkezésre a bérbeadó Önkormányzat hozzájáruló nyilatkozata, ezért a befogadó nyilatkozat hiányos. Ezzel összefüggő észrevételeinket az indítvány 4.16. pontjában fejtjük ki.

2. Eljárásjogi feltételek

- 2.1. Az ügyvédi meghatalmazás tekintetében jelzem, hogy kamarai formaváltás miatt a jogi képviseletet már ügyvédi irodaként látom el, amely az Üttv. 35.§ (4) bekezdése alapján a törvény erejénél fogva jogutódja az egyéni ügyvédi praxisnak.
- 2.2. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján az egyedi ügyben érintett személy akkor fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint pedig akkor, ha az ügy érdemében hozott bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Mindkét esetben előfeltétel a jogorvoslati lehetőségek kimerítése is. Az Abtv. 28.§ (1)-(2) bekezdése alapján nincs akadálya annak, hogy ugyanazon eljárásban döntsön az Alkotmánybíróság mindkét általunk előterjesztett határozott kérelemről.
- 2.3. Indítványozó természetes személy érintett, hiszen a saját ügyében hozott végzést támadja jelen panasz, a büntetés-végrehajtási bíró által hozott végzés pedig az Alkotmánybíróság következetes joggyakorlata szerint ügy érdemében hozott döntésnek minősül, hiszen a végzéssel szemben a jogorvoslati lehetőség biztosított, továbbá a végső határozat jogerőre képes, tehát önálló bírósági eljárásnak tekinthető(lásd például 3005/2020. (II. 4.) AB végzés, Indokolás [25]–[26]). A rendelkezésre álló jogorvoslatokat az Indítványozó kimerítette, hiszen fellebbezett az elsőfokú bíróság végzése ellen.
- 2.4. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- 2.5. Jelen ügyben a támadott Rendelet 3.§ (1) bekezdésének a kérelemben megjelölt fordulata érdemben befolyásolta a döntést, hiszen a kitétel hiányában a bíróság érdemben vizsgálhatta volna a daganatos beteg indítványozó otthonápolás iránti kérelmét, és érdemben dönthetett volna arról. A szabály jelenlegi formájában az alább részletesen kifejtettek szerint ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikkében elismert tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal (a jogvita bíróság általi eldöntéséhez való jog).

- 2.6. Alább részletesen kifejtjük azt is, hogy a Végzés az Alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezéstől függetlenül is megsértette az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikkében elismert tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát azzal, hogy a Bvtv. rendelkezéseivel ellentétesen mellőzte a tárgyalás tartását, azaz az indítványozó érdemi részvételének lehetőségét, személyes meghallgatását és nem biztosított lehetőséget bizonyítási indítványok előterjesztésére sem. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinthető továbbá, hogy mennyiben felel meg a tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem elvének egy bírói döntés akkor, ha annak tartalmát a bíróság egyetlen, a jogszabályban megjelölt szakértőnek - jelen esetben a bv. orvosnak - iratokban megjelenő, mégcsak nem is eljárásjogi garanciákkal körülbástyázott közigazgatási eljárásban hozott véleményére alapozza, azaz eleve kizárja azt a lehetőséget, hogy a tárgyalás során lefolytatott bizonyítási eljárás nyomán tudomására jutott, igazolást nyert tények alapján érdemben mérlegelje, illetve felülmérlegelje a döntését.
- 2.7. Az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. A Törvényszék támadott végzését jogi képviselő részére 2024. február 27. napján kézbesítették, így alkotmányjogi panasz benyújtására 2024. április 29. napjáig van lehetőség, tekintettel az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 28.§ (2) bekezdésére, amely szerint, ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, akkor a határidő az azt követő első munkanapon jár le.
- 2.8. Az Abtv. 53.§(2) bekezdése alapján a panaszt az ügyben első fokon eljáró bíróságnál nyújtom be elektronikus úton, tekintettel arra, hogy törvény az alkotmánybírósági eljárásra okot adó bírósági eljárásban az elektronikus kapcsolattartást lehetővé teszi.
3. **Jogszabály Alaptörvény-ellenessége**(az Abtv. 26.§ (1) bekezdése szerinti kérelem tartalmi indokolása)
- 3.1. A Rendelet 3. § (1) bekezdése szerint *„Az a krónikus betegségben szenvedő elítélt, akiről a büntetés-végrehajtási intézet (a továbbiakban: bv. intézet) orvosa (a továbbiakban: bv. orvos) - szükség esetén szakorvos bevonásával - megállapította, hogy az alapvető szükségleteinek kielégítésére nagyjából vagy teljes mértékben önállóan képtelen, mindennapi életvitelében folyamatos segítségre, ápolásra szorul, és egészségi állapotában meghatározható időn belül érdemi javulás nem várható, otthonápolási őrizetbe helyezhető, ha van olyan személy, aki írásban tett nyilatkozatban vállalja a gondozását.”*

- 3.2. Álláspontunk szerint ellentétes az Alaptörvényben garantált tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal – azon belül a hatékony bírósági jogvédelemhez való joggal – a rendelkezés, mert kizárólag a büntetés-végrehajtási intézet orvosa foglalhat állást a fogvatartott önellátási képességéről és a bíróság ezen véleményhez kötve van.
- 3.3. A 7/2013. (III. 1.) AB határozat kimondta, hogy *„A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül.(...) A közigazgatási perben a bíróság nincs a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz kötve, és a jogszerűség szempontjából felülbíráhatja a közigazgatási szerv mérlegelését is. (...) Azok a jogszabályok, amelyek kizárják vagy korlátozzák azt, hogy a bíróság a közigazgatási határozatot felülvizsgálva a fentiek szerint érdemben elbírálja a jogvitát, ellentétesek az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével. Ebből az okból nem csupán az a jogszabály lehet alkotmányellenes, amely kifejezetten kizárja a jogkérdésen túlnenő bírói felülvizsgálatot, vagy annak a közigazgatási mérlegeléssel szemben olyan kevés teret hagy, hogy az ügy megfelelő alkotmányos garanciák közötti érdemi „elbírálásáról” nem beszélhetünk, hanem az olyan jogszabály is, amely az igazgatásnak korlátlan mérlegelési jogot adván semmilyen jogszerűségi mércét nem tartalmaz a bírói döntés számára sem.”* (ABH 1997, 263, 272.) [24] (kiemelések védőtől)
- 3.4. A jelen eljárásban eljáró védő idézte is az elsőfokú végzéssel szemben benyújtott fellebbezésben a kifejezetten bv. bírói eljárásban hozott, a felülvizsgált végzés alaptörvény-ellenességét megállapító 3335/2019. (XII. 6.) Alkotmánybírósági döntést, amely szerint *„a tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen* (7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [69]; 3384/2018. (XII. 14.) AB határozat, Indokolás [35]). Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a bírósághoz fordulás joga tartalmi követelményt foglal magában abban az értelemben, hogy a hatékony bírói jogvédelem lehetőségét kívánja biztosítani. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása nem elegendő az alapjog érvényesüléséhez. Az alkotmányos szabályban előírt garanciák ugyanis éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést (8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [65]).” (kiemelések védőtől)
- 3.5. Jelen ügy alapvető kérdése az volt, hogy a súlyosan beteg Indítványozó képes-e nagyobb részt vagy teljes mértékben önállóan alapvető szükségleteinek kielégítésére, mindennapi életvitelében folyamatos segítségre, ápolásra szorul-e, és ezzel összefüggésben indokolt-e otthonápolási őrizetbe helyezése. Jelen esetben ugyanakkor az ügy érdemi elbírálását nem a bíróság végezte, hanem a bv. orvos, hiszen az alapvető szükségletek kielégítésének képessége

körében sem az elsőfokú-, sem a másodfokú bíróság nem végzett mérlegelési tevékenységet. A Végzés iratellenesen azt rögzíti, hogy „az elsőfokú bíróság törvényesen járt el, amikor a határozatát iratok – köztük a bv. orvos véleménye, illetve egyéb egészségügyi dokumentumok – alapján hozta meg. Az elsőfokú végzésből ugyanis egyértelműen kiderül, hogy a bíróság *kizárólag* a bv. orvos véleményére tekintettel utasította el a kérelmet, más egészségügyi dokumentumot az elsőfokú végzés egyáltalán nem említ és így vonja le a végkövetkeztetést: „az elítélt esetében az otthonápolási őrizet törvényi feltétele hiányzik, tekintettel a bv. orvos által adott vélemény alapján.”

- 3.6. Az idézett Alkotmánybírósági gyakorlat alapján tehát – mutatis mutandis – nem felel meg a tisztességes eljárásból fakadó alkotmányos követelményeknek, ha formálisan ugyan a bv. bíróság utasítja el az otthonápolási őrizet iránti kérelmet, de az elutasítás *kizárólag* a bv. orvos véleményén alapul(hat), a bíróság nem vizsgálhatja felül a bv. orvos véleményét. A Rendelet támadott rendelkezése tehát Alaptörvény-ellenes, mivel – legalábbis a bv. bírói értelmezés szerint – kifejezetten kizárja a jogkérdésen túlmenő bírói felülvizsgálatot és nem hagy teret a bv. orvos mérlegelésével szemben a felülvizsgálatnak, így – ahogy a 7/2013 AB határozat fogalmaz – „érdemi elbírálásáról nem beszélhetünk.”
- 3.7. Különösen aggályos ez a körülmény annak fényében, hogy mégcsak nem is egy alkotmányos garanciákkal, eljárásjogi jogosultságokkal körülbástyázott megelőző eljárásban meghozott hatósági döntésről van szó, hanem egyetlen, a bv. intézet alkalmazásában álló vagy vele megbízásos jogviszonyban álló szakember által kiállított *véleményről*. A Rendelet 3.§(3) bekezdése világos e tekintetben: „a bv. orvos az elítélt vizsgálata és a rendelkezésre álló egészségügyi dokumentáció alapján véleményt készít, és szakterületi javaslatával a bv. intézet parancsnokának küldi meg.” A „vélemény” és a „javaslat” a szavak értelméből egyértelműen következik, hogy **ezen nem** kikezdehetetlen, szükségszerűen objektív igazságot tartalmazó bizonyítási eszközök, a bíróság általi felülvizsgálat kizárása tehát bizonyosan Alaptörvény-ellenes. E körben hivatkozunk 20/2020. (VIII. 4.) AB határozatra, amely szerint „Az anyagi igazságosság a jogállam célja és feladata. (...) A bírói döntéseknek a tények valóságához megállapításán kell nyugodniuk.”
- 3.8. Amikor egy első generációs alapjog, nevesül a személyi szabadsághoz való jog, korlátozásáról dönt, a bv. bírónak is törekednie kell a tények valóságához megállapítására. Nem fokozhatja le a bíróságot „sóhivatallá”, amelynek pusztán annyi a dolga, hogy rányomja a kérelemre az „ELUTASÍTVÁ” pecsétet pirossal bármiféle érdemi vizsgálatot mellőzve és anélkül, hogy jómagam meggyőződött volna a fogvatartott egészségügyi állapotáról, pusztán azon az alapon, hogy a egy távoli büntetés-végrehajtási intézetben praktizáló bv. orvos egy úrlapon azt húzza

alá, hogy „alapvető szükségleteinek ellátásra képes.” Márcsak azért sem, mert – a normavilágosság elvével ellentétesen – nincs jogszabályi definíciója annak, hogy mi minősül egyáltalán alapvető szükségletnek, vagy hogyan kell értelmezni azt, hogy „nagyobb részt”. Sőt, mi több, még az sem egyértelmű, hogy a Rendeletben mit takar az „önállóan” kifejezés. E körben hivatkozunk a valósághű tényekre: a kérelmező fekvőbetegként a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központjában van elhelyezve tavaly nyár óta. Daganatos betegként jelenleg is kezelés alatt áll. Amennyiben valóban képes lenne alapvető szükségleteit önállóan ellátni, már visszaszállították volna anyaintézetébe, az Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézetbe és csak a kezelésekre szállítanák ki valamelyik civil onkológiai osztályra. Lehetséges, hogy a büntetés-végrehajtási környezetben – ahol nem kell például az élelem beszerzéséről és elkészítéséről, továbbá a gyógyszerek felírásáról és adagolásáról gondoskodnia – nem ütközik ki a nyilvánvaló magatehetetlenség, de ettől még nem tekinthetünk egy felfekvésekkel küzdő, ágyhoz kötött daganatos betegre úgy, mintha „alapvető szükségleteinek ellátására önállóan képes” lenne.

- 3.9. Nem vitatjuk, hogy az otthonápolási őrizet elrendelhetőségének van olyan aspektusa, amelynek megítélése egészségügyi szaktudást követel meg és amely ezért szakértő bevonását igényelheti. Nem állítjuk, hogy Alaptörvény-ellenes az otthonápolási őrizet iránti kérelem benyújtásához formai követelményként előírni a bv. orvos írásos véleményének beszerzését. Ugyanakkor azt gondoljuk, hogy a beszerzett bv. orvos véleményét bizonyítási eszközként szükséges figyelembe venni, azonban lehetővé kell tenni a terhelt részéről annak vitatását, a bíróság részéről pedig annak felülmérlegelését az eljárásban. Ahogy arra a fellebbezésben is hivatkoztunk, a Bvtv. 50. § (6) bekezdése minimális megszorításokkal a büntetés-végrehajtási bíró eljárására a **büntetőeljárás szabályait kell alkalmazni**.
- 3.10. A Be. 167.§ tartalmazza a bizonyítékok értékelésének alapvető szabályait:
- (1) A büntetőeljárásban szabadon felhasználható a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási cselekmény. A törvény azonban elrendelheti egyes bizonyítási eszközök igénybevételét.*
- (3) A bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító erejük.*
- (4) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben **szabadon értékeli**, a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.*
- 3.11. A Be. 167.§ (3) bekezdés rögzíti tehát, hogy a bizonyítékoknak nincs előre meghatározott bizonyító erejük, a (4) bekezdés pedig azt, hogy a bíróság szabadon értékeli a bizonyítékokat és ennek megfelelően alakítja ki meggyőződését. Mindez álláspontunk szerint levezethető az érdemi bírói jogvédelemhez való részjogosultságból. Álláspontunk szerint a Rendelet támadott

rendelkezése nem áll összhangban a Be. ezen rendelkezésével sem, így a jogszabályi hierarchiára tekintettel már csak emiatt is Alaptörvény-ellenes.

- 3.12. Az Alkotmánybíróság joggyakorlata szerint is különös jelentősége van annak, ha a bíróság formai okokra hivatkozva nem is hallgatja meg a feleket. A 3417/2022. (X. 21.) AB határozat kiemelte: *„az indítványozók az anyagi igényüket tartalmazó kereseteiket előterjeszthették ugyan a bíróságokhoz, kezdeményezve azok jogszolgáltatását, a kitűzött tárgyaláson meg is jelentek, de a jogvita eldöntésére irányuló igényük teljesítését a bíróságok a támadott döntéseikben foglalt indokok szerint már a jogszolgáltatás megkezdését is elhárították, elutasították, lényegében megtagadták, azaz az indítványozók ügyeiben nem érvényesülhetett a hatékony bírói jogvédelem alkotmányos garanciája sem, kereseti kérelmükre nézve nem születtek érdemi, azokat tartalmuk szerint elbíráló bírói döntések, miután a bíróságok még tárgyalásba sem bocsátkoztak, hivatkozással a Pp. vonatkozó rendelkezésére.”* Az AB döntés továbbá azt is megállapította, hogy a „bírósághoz fordulásnak a jogát, e jog tényleges gyakorlásának a lehetőségét az ügyben alkalmazott jogkövetkezménnyel, a per megszüntetésével **nemcsak hogy korlátozta, sértette, de a jogszolgáltatás megtagadásával az indítványozók számára azt kifejezetten kizárta.** [41]”
- 3.13. Álláspontunk szerint pontosan ez történt jelen ügyben is: a jogszolgáltatást az elsőfokú döntés és a Végzés is lényegében megtagadták, mivel a bíróságok „még tárgyalásba sem bocsátkoztak”, így a bírósághoz fordulás jogát az indítványozó számára kizárta. Mindezekre tekintettel **Alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés alkalmazása folytán sérült az Indítványozó hatékony bírósági jogvédelemhez, és ezen keresztül a tisztességes bírói eljáráshoz való joga.**
- 3.14. Ezen túl az alábbiak szerint részletezett módon, más okokból is Alaptörvény-ellenes a Végzés.
4. **Alaptörvény-ellenes jogalkalmazás folytán sérült alapjogok (az Abtv. 27.§ (1) bekezdés szerinti kérelem tartalmi indokolása)**

Nyilvánossághoz és személyes részvételhez való jog

- 4.1. Rendelet 3.§ (5) bekezdésének e) pontja szerint *„az otthonápolási őrizet elrendeléséről, megszűnéséről, illetve a feltételes szabadságra bocsátásról a büntetés-végrehajtási bíró a bv. intézet előterjesztésére a Bv. tv. 61/A-61/D. §-ának alkalmazásával iratok alapján is dönthet”*
- 4.2. A Bvtv. 61./A§ (4) bekezdése értelmében ha a fogvatartott vagy a védő terjeszti elő a kérelmet, a bv. bírónak **meghallgatást kell tartania.** Ezen kötelezettség alól csak akkor mentesül, azaz csakis abban az egyetlen esetben nem kell meghallgatást tartania, ha az otthonápolási őrizet „elrendelését e törvény **kizárja.**” (Bvtv. 61./A§ (5)) A „kizárja” szó használata egyértelműsíti,

hogy a jogalkotó pusztán olyan esetekben engedi meg az iratok alapján, az elítélt meghallgatása nélkül történő döntéshozatalt, ahol a Bvtv. (és nem más törvény vagy alacsonyabb szintű jogszabály, például a Rendelet) expressis verbis **megtiltja** a korai szabadulást eredményező döntést. A reintegrációs őrizetre vonatkozóan pl. a Bvtv. 187/C. § (1) bekezdése sorolja fel azon eseteket, amikor az elítélt nem helyezhető reintegrációs őrizetbe. A Rendelet maga egyébként kifejezetten nevesíti azt az egy esetkört, amikor nem engedélyezhető az otthonápolási őrizet: a 3.§ (5) bekezdés a) pontja szerint „az otthonápolási őrizet elrendelése *kizárt*, ha az elítélt erőszakos többszörös visszaeső vagy életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték” A bíróság jogalkalmazó szervként nem bővítheti a kizárt esetkörök listáját, ezért jogellenesen járt el akkor, amikor a fogvatartottat elzárta annak lehetőségtől, hogy **tisztességes eljárás keretében, a részvételével, tehát meghallgatást tartva vizsgálják meg a kérelmét.**

- 4.3. A Végzés ezen, már a fellebbezésben is hivatkozott érveket figyelmen kívül hagyva helybenhagyta az elsőfokú bíróság iratokból, meghallgatás mellőzésével hozott döntését anélkül, hogy az érdemi kérdést maga felülvizsgálta volna.
- 4.4. Alaptételként le kell szögeznünk, hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való jog olyan **abszolút jog**, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye {14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266; 3001/2020. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [42]}.
- 4.5. A 3375/2018. (XII. 5.) AB határozat szerint Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a **tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye**, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye.([31])
- 4.6. Az Alkotmánybíróság 61/2011. (VII. 13.) AB határozata szerint ha egy alapjog esetében az Alaptörvény ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (például az Emberi Jogok Európai Egyezmény), akkor az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi jogvédelem szintje. Erre tekintettel hivatkozunk, hogy az EJEE 6. cikke értelmében a terheltnek joga van hatékonyan részt venni a büntetőeljárásban (Murtazaliyeva v. Russia [GC], 2018, § 91), és ez magában foglalja nemcsak a személyes jelenléthez való jogot, de azt is, hogy hatékonyan tudja gyakorolni a jogait (Stanford v. the United Kingdom, 1994, § 26).
- 4.7. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság is kimondta, hogy **a tisztességes eljárás és a védelemhez való jog egyik lényeges részeleme: a terhelt személyes joggyakorlásának és személyes védekezésének lehetősége** (22/2014. (VII. 15.) AB határozat, [51]). Kiemelte, hogy a

is, hogy a tárgyalás az egyetlen olyan eljárási forma, amely megteremti a kereteket az eljárási garanciák teljes körének érvényesüléséhez. (22/2014. (VII. 15., [65])

- 4.8. Éppen ezért is Alaptörvény-ellenes a Végzés és sérti az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát, ezen belül is a személyes joggyakorlásának jogát, mivel **kifejezetten contra legem megtagadta személyes meghallgatását**. E helyen röviden utalunk az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságok jogalkalmazó tevékenységét meghatározó követelményre is, amely értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.

Védelemhez való jog – bizonyítással összefüggő alapjogi jogsérelmek

- 4.9. Valamennyi peres eljárás kontradiktórius eljárás, ami azt jelenti, hogy a védelemnek is lehetőséget kell biztosítani nem csak a bizonyítékokhoz való hozzáféréshez és azok vitatásához, de bizonyítási indítványok útján saját, új bizonyítási eszközök felajánlásához is – ehhez pedig elengedhetetlenül szükséges a bizonyítást lehetővé tevő egyedüli eljárási forma, tárgyalás tartása, amelyre a törvény lehetőséget biztosított volna mind az elsőfokú eljárás tekintetében (Bvtv. 50.§ (1) bekezdés b) pontja), mind pedig a másodfokú eljárás tekintetében (Bvtv. 51.§ (4)).
- 4.10. Ezek értelmében az igazságos vagy tisztességes tárgyaláshoz való jog az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges, és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot, ezáltal a tárgyalás igazságosságát garantálja, és nem a döntés igazságosságát (ABH 1992, 59, 64). Így a tárgyalás akkor tisztességes, ha annak során az eljárás törvényes keretei, az eljárási jogok érvényesülése biztosítva van. (19/2021. (V. 27.), [64])
- 4.11. Ahogy arra már utaltunk, a Bvtv. 50. § (6) bekezdése minimális megszorításokkal a büntetés-végrehajtási bíró eljárására a **büntetőeljárás szabályait** rendeli alkalmazni. A Be. 39.§ (1) bekezdésének g) pontja szerint a terheltnek joga van arra, hogy **bizonyítékot terjesszen elő, indítványt és észrevételt tegyen**, a h) pont szerint pedig joga van ahhoz, hogy a tárgyaláson **kérdéseket tegyen fel**.
- 4.12. Erre tekintettel Indítványozó **indítványozta is az orvosi véleményt jegyző bv. orvost munkáltatóján keresztül eseti szakértőként rendelje ki vagy – amennyiben ez nem lehetséges – tanúként idézze meg**. Ezen indítványokat szükség szerint már az elsőfokú bírósági eljárás során is előterjesztettük volna – a meghallgatás időpontjáról szóló értesítés helyett azonban csak egy elsőfokú elutasító végzést kézbesítettek részünkre, így jutott tudomásunkra, hogy az elsőfokú bíróság iratokból döntött. Az Indítványozónak ennek megfelelően esélye sem volt e jogszabályainak hatékony érvényesítésére sem az első-és sem a másodfokú eljárás során.

- 4.13. Az Emberi Jogok Európai Egyezményben garantált tisztességes eljáráshoz való jog nevesített részjogosítványa a 6. cikk (3) bekezdésének d) pontja szerint az, hogy kérdéseket intézzen vagy intéztessen a vád tanúihoz és kieszközölhesse a mentő tanúk megidézését és kihallgatását ugyanolyan feltételek mellett, mint ahogy a vád tanúit megidézik, illetve kihallgatják. Hangsúlyozandó, hogy az EJEB értelmezésében a „tanú” alatt **érteni kell az okirati bizonyítékokat is** (Mirilashvili v. Russia, 2008, §§ 158-159; Chap Ltd v. Armenia, 2017, § 48).
- 4.14. Az EJEB jogértelmezése szerint a terheltnek joga van ahhoz, hogy az ellene szóló bizonyítékokat jelenlétében, tárgyaláson bemutassák annak vitatását garantálva. Ez a jog nem abszolút az EJEB szerint sem, de bármilyen korlátozásnak ki kell állnia a védelemhez való jog érvényesülésének próbáját. Főszabály szerint a terheltnek megfelelő lehetőséget kell biztosítani arra, hogy kérdéseket tehessen fel a tanúnak és vitathassa vallomását. (Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom [GC], 2011, § 118; Hümmel v. Germany, 2012, § 38; Lucà v. Italy, 2001, § 39; Solakov v. the former Yugoslav Republic of Macedonia, 2001, § 57).
- 4.15. Álláspontunk szerint a bv. orvos véleménye és az önkormányzati bérleti szerződés is okirati bizonyíték. Utóbbit Indítványozó csatolta otthonápolási őrizet iránti kérelméhez élettársa befogadói nyilatkozatának mellékleteként. Az elsőfokú bíróság megfelelőnek ítélte, a Végzés azonban úgy foglalt állást, hogy a befogadói nyilatkozat hiányos, mivel azt „korábbi élettárs” csatolta, a bérbeadó tulajdonos viszont nem járult hozzá előzetesen a befogadáshoz.
- 4.16. A személyes joggyakorlástól és a **terhelti jogok gyakorlásától való** elzárás tényleges jogkövetkezmenyei igen könnyen demonstrálhatók jelen eljárásban:
- A tárgyalás tartása során tisztázható lett volna a *befogadás* tekintetében, hogy a befogadónak nincs „korábbi” élettársa, Indítványozónak egy élettársa van, aki a büntetés-végrehajtási intézet nyilvántartásában is élettársként szerepel és hazavárja Indítványozót. A szabadságvesztés büntetés megkezdésének ténye nem szakítja meg az élettársi életközösséget, ezzel ellentétes felfogás alapján minden fogvatartottnak csak „korábbi” élettársa lenne. Hangsúlyozandó az is, hogy élettárs esetében a lakásbérleti szerződés nem előzetes hozzájárulás beszerzését írja elő, elegendő utólag is beszerezni azt. Harmadrészt pedig, amennyiben a bíróság az önkormányzat hozzájáruló nyilatkozatát becsatolni látta szükségesnek, úgy hiánypótlásra kellett volna felszólítania indítványozót. A hiánypótlás a Bvtv. (4b) bekezdés a) pontja szerint a büntetés-végrehajtási bíró eljárásának lefolytatására előírt határidőbe nem számít be. Sem az elsőfokú- sem pedig a másodfokú eljárásban nem volt azonban Indítványozónak lehetősége a fennálló élettársi közösség igazolására vagy az önkormányzat hozzájáruló nyilatkozatának csatolására (F/6), tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság az ápolásról szóló nyilatkozatot és a befogadási nyilatkozatot megfelelőnek

tartotta, a másodfokú eljárásban pedig nem került sor tárgyalás vagy meghallgatás tartására, sem pedig hiánypótlási felszólításra. Így nem volt lehetőség a befogadással kapcsolatos érdemi tényekkel kapcsolatos érvek, bizonyítékok becsatornázására sem, a Végzés ezek körülmények ismeretének a hiányában jutott arra a megállapításra, hogy a befogadó nyilatkozat hiányos.

- az *orvosi vélemény* tekintetében a vélemény vitatásától nemhogy a terhelt, de még a bíróság is el volt zárva, legalábbis az elsőfokú bíróság és a másodfokú Végzés jogértelmezése szerint, amint arra jelen beadványban már részletesen kitértünk. Álláspontunk szerint a tisztességes eljárás követelményével csak olyan joggyakorlat lehet összeegyeztethető, amelyben a fogvatartottnak lehetősége van a bv. orvos véleményét vitatni, a bv. orvosnak kérdéseket feltenni, a véleményt észrevételezni és/vagy független orvosszakértő bevonását indítványozni.

Indokolt döntéshez való jog

- 4.17. Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jognak részjogosítványa az indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye, amely „a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, *nevezetesen* azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossggal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság **vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.** (7/2013. (III. 1.) AB határozat,[34])
- 4.18. A 7/2013. (III. 1.) AB határozat továbbá visszautalt az Alaptörvény 28. cikkére is és leszögezte, hogy a cikk „a bíróságokkal szemben azt a követelményt fogalmazza meg, hogy ítélezésük során a jogszabályokat **az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék és alkalmazzák.** Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e.” ([33])

- 4.19. Az EJEK joggyakorlata szerint az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel kell lenni arra is, hogy az indokolás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosan körülírt kérdésére érinti-e. (Hiro Balani kontra Spanyolország, 18064/91.)
- 4.20. Jelen ügy nem csak lényegi kérdése, hanem egyenesen **központi kérdése volt** az, hogy az önellátás képességét állító bv. orvosi vélemény ellenében **dönthet-e a bíróság érdemben a perbe vitt jogokról** vagy a bv. orvos véleményét nem mérlegelheti felül, sőt, még csak nem is vizsgálhatja azt. A kérdés súlyát az Indítványozó elsőfokú döntéssel szembeni fellebbezésben írásban megfogalmazta, világosan. Mi több, alapjogi vetületét és jelentőségét kifejezetten kiemelte: hivatkozott a tisztességes eljárásról való alapjogra, érveit pedig az Alkotmánybíróság határozatával alátámasztotta.
- 4.21. Így nemcsak az Alaptörvény XXVIII., de 28. cikkével is ellentétes a Végzés önmagában azért, mert a fellebbezésben előadott ezen érvekre egyáltalán nem reagált, indoklása így a per legfontosabb kérdésével kapcsolatban nemcsak hiányos, hanem egyenesen hiányzik. Ugyanígy nem tartalmaz indoklást – sőt, még döntést sem – az Indítványozó által előterjesztett bizonyítási indítványokkal kapcsolatban sem (bv. orvos szakértőként való kirendelése vagy tanúként való idézése).

5. Összegzés

- 5.1. Az Alkotmánybíróság és az EJEK egyetért abban, hogy egyes eljárási szabályok megsértése konkrét esetben nem teszi szükségszerűen tisztességtelenné a teljes eljárást. A tisztességes eljárás (fair trial) az Alkotmánybíróság döntésében kimunkált alkotmányos mérce szerint "olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes." [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95]
- 5.2. Az Alkotmánybíróság a tisztességes tárgyaláshoz való jog alkotmányos tartalmát tekintve úgy foglal állást, hogy „a tárgyalás akkor tisztességes, ha annak során **az eljárás törvényes keretei, az eljárási jogok érvényesülése biztosítva van.**” (19/2021. (V. 27.), [96])
- 5.3. Jelen eljárásban súlyosan sérült Indítványozó tisztességes tárgyaláshoz való joga, annak több részjogosítványa. Az elsőfokú döntés is, a Végzés pedig véglegesen elzárta Indítványozót attól, hogy a perbe vitt jogairól érdemi döntés szülessen és érvényre jusson a hatékony bírói jogvédelemhez való joga. Mind az első-mind a másodfokú eljárásban korlátozták a nyilvános

tárgyaláshoz és a védelemhez való jogát egyaránt, a per pedig végül teljes mértékben elveszítette kontradiktórius jellegét, végül pedig a Végzés indoklási kötelezettségét is megsértve nem vette figyelembe és nem adott számot az Indítványozó érveiről és indítványairól.

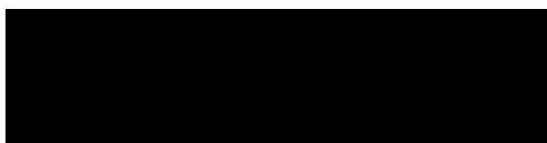
- 5.4. Mindezekre tekintettel az első-és másodfokú bíróságok végzései alaptörvény-ellenesek, így kérjük, hogy a tisztelt Alkotmánybíróság a Végzést az Abtv.43. § (1) és (4) bekezdéseiben foglalt jogkövetkezményt alkalmazva – az elsőfokú bíróság végzésére is kiterjedően – semmisítse meg.
- 5.5. Tekintettel továbbá arra, hogy az első-és másodfokú bíróságok végzéseiket a Rendelet 3. § (1) bekezdésének „ről a büntetés-végrehajtási intézet (a továbbiakban: bv. intézet) orvosa (a továbbiakban: bv. orvos) - szükség esetén szakorvos bevonásával - megállapította, hogy” fordulatára alapozták, kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy e jogszabályi rendelkezést is semmisítse meg az adott ügyben történő alkalmazás visszamenőleges kizárásával.

6. Egyéb

- 6.1. Az indítványozók és jogi képviselőjük az indítvány közzétételéhez – az indítványozóra vonatkozó személyes adatok és a jogi képviselő elérhetőségeinek kivételével – hozzájárulnak.

Budapest, 2024.április 29.

Tisztelettel:

dr. Bieber Ivóna védő

Bieber Ügyvédi Iroda